

V minulém díle seriálu jsme uvedli příklady zdařilých i varovných realizací veřejných budov v současném období. V tomto pokračování sledujeme vývoj významné součásti venkovského prostředí, jakým je veřejná i soukromá zeleň.

Vesnická zeleň je součástí krajiny, která má kulturní charakter, utvářený přírodními podmínkami i prací generací obyvatel. Vztahy občanů ke krajině, k svému regionu i k obci zobrazují jejich osobní vazby k domovu a tradicím, ke své příslušnosti, identitě. Vypovídají o nich lidové písně s bohatou škálou sdělení, životních pocitů, poezie a krásy. Písně o přírodě, o vesnicích a o zahrádkách voní láskou, touhou, okouzlením.

DÍL 7 – Veřejná i soukromá zeleň vesnic

Zeleň dodává obcím osobitou tvář, je obohacením životního prostředí a součástí genia loci. Je zřejmá na první pohled, ovlivňuje prvotní úsudek o obci. Její estetická hodnota těší jak místní občany, tak i návštěvníky. Veřejná zeleň, údržba a koncepce její výsadby je úkolem vedení obcí. V obecném zájmu je dodržování původního charakteru kraje, s jeho jedinečností a půvabem. Exotická zeleň by měla doplňovat náš venkov jen úměrně, nečinít z něj Andalusii či Kalábrii. Názory obyvatel, vkus a vztah k zeleni se vyvíjí. Měli by je citlivě ovlivňovat odborníci a jejich zahradnické firmy.

Dominantou venkovských měst a obcí bývá kostel, obklopený vzrostlými košatými stromy, zvýrazňující z dálkových pohledů jejich panorama. Také menší sakrální objekty, kaple, Boží muka a kříže doprovází stromoví, zeleň, květiny. Tato pietní, esteticky působivá místa obohacují obec o duchovní rozměr. Děťství prožité na vesnici bývá plodné; pozitivně ovlivňuje povahu lidí a projevuje se celoživotně.

Vesnice byly zakládány na vodním zdroji. Rybníky, obklopené zelenými plochami bývaly jejich malebnou součástí. Sloužily nejen k chování vodní drůbeže, plavení koní a k radosti dětí, ale též k hasebním účelům. Jejich přeměna na požární nádrže s betonovými stěnami a ocelovým zábradlím změnila tuto přirozenou součást vesnického prostředí. Jejich obnova je v období klimatických změn aktuální.

Součástí odpovědnosti vedení obce při péči o životní prostředí je dosázení, úprava a údržba veřejné zeleně. Ta je také chloubou a vizitkou obce. Hodnocení této činnosti v soutěži Vesnice roku je oceňováno Zelenou stuhou, kterou v roce 2019 získala obec Dobrochov v Olomouckém kraji, a bude reprezentovat Českou republiku v mezinárodní soutěži Entente Floral Europe v roce 2020.

Úprava návsi byla podmíněna rekonstrukcí a dostavbou inženýrských sítí, včetně dopravního řešení. To umožnilo řešení veřejné zeleně, zvýraznění sakrálních objektů i začlenění nových výtvarných děl. Uspořádání předzahrádek bylo ponecháno individuální péči. Výsledkem je estetické prostředí, které si zachovává svůj tradiční ráz. Proto obec Lužice zvítězila v soutěži Vesnice roku 2009 v Jihomoravském kraji.

K základní obživě obyvatel patřilo ovoce a sadařství i ovocnářství se učilo se už ve školních zahrádkách. Ovocné stromy byly vysazovány v krajině, v sadech, v alejích. Také se pěstovaly na návsích a na zahradách rodinných domů. Při kolektivizaci a sjednocování pozemků byly vykáčeny tisíce ovocných stromů, zanikly stovky sušáren ovoce. Snížila se produkce a spotřeba ovoce, zavařenin, povidel a křížal.

Předzahrádky našich babiček zářily nejen barvami květin, ale bývaly zde léčivé byliny, zelenina či řepa. Plůtek býval dřevěný, mnohde vítalo loubí porostlé popínavými růžemi či vinnou révou. K pobesedování zvala sousedy dřevěná lavička. Snahou bylo pěstovat pěknou zahradku, těšící rodinu i kolemjdoucí. Foto: Jarmila Kocourková

Z ovocných stromů padalo listí, květiny vyžadovaly trvalou péči a vývoj šel směrem k zmenšování pracnosti údržby. Začalo vysazování koniferů, smrků, nejčastěji stříbrných, zakrslých borovic, plazivých jehličnanů, hřbitovních thuji a poléhavých jalovců. Dodávají je školky, obchodní řetězce a zahradnictví s odborným poradenstvím. Většinou však dle vkusu objednatelů.

Kdo chce žít na vesnici, měl by se stát vesničanem. Měl by se stýkat se svými spoluobčany, posílat děti do místní školy, měl by být členem živého vesnického společenství. Pokud se od sousedů izoluje, staví kamenné ohradní zdi, viditelně o přímé styky nestojí. K souladu svého domu s prostředím a rázem vesnice vědomě nepřispívá. Pak lze říci, že svoje peníze investoval na nesprávném místě.

Přestavba usedlosti chtěla přinést něco nového, neobvyklého, moderního. Zatímco průčelí domu je průměrným stavebním dílem, v předzahrádce se to povedlo. Do úrodné země, v níž kámen chybí, bylo dopraveno kamenivo, včetně jednoho menhiru. Místa vedle zídkou ohraničené zahrádky byla vydlážděna. Zvýšenou teplotu ovzduší nad tímto zadušeným prostorem má asi kompenzovat tůňka a odborně osazené keřky.

Soudobé architektonické dílo vytváří svůj specifický svět, kam patří i exotická předzahrádka. Vedle záměru mít ji bezúdržbovou, s půdou dušenou geotextilií, bylo snad cílem vytvořit též místo pro duchovní meditaci. Avšak soustředěně medítovat ve veřejném prostoru a vedle komunikace bude asi obtížné. Krátkodečnost a výjimečnost záměru prověří čas. Občané to budou sledovat. Foto: Helena Beránková